

לפרשת תולדות
מעשי אבות סימן לבנים

חיים רוזנר

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק וַיַּחְפְּרוּ אֶת־בְּאֵרֵת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בְיַמֵּי אַבְרָהָם אֲבִיו וַיִּסְתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים אַחֲרַי מוֹת
אַבְרָהָם וַיִּקְרָא לָהֶן שְׁמוֹת פְּשֵׁמֶת אֲשֶׁר־קָרָא לָהֶן אֲבִיו: (כ"ו, י"ח)

אברהם אבינו היה דמות כריזמטית וכובשת. בכל מעשיו הוא תמיד בלט בסביבתו והגיע לעמדות הנהגה. תופעה זו בולטת המיוחד במלחמת המלכים, ובאה לידי ביטוי בכך שבני חת פונים אליו בתור "נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה בְּתוֹלְנֵנו" (כ"ג, ו'). המדרש אף מסביר שאברהם גייר אנשים רבים. בסך הכל, ניתן לומר שאברהם הוביל את סובביו מבחינה חברתית.

בפרשה שלנו אנו פוגשים את תולדות יצחק, האנטי-תזה לכריזמטיות של אביו. רבים איתו על הבארות, מסתמים את בארות אביו, ואף הוא מעיד על כך בפירושו: "וְאַתָּם שָׁנְאַתְּם אֹתִי" (כ"ו, כ"ז). אמנם יצחק מצליח בעבודת האדמה, אך הוא מתקשה בעבודת האדם.

אך יצחק איננו מנותק ממורשת אביו, בסך הכל הוא שונה ממנו באופי. יצחק עושה כל מאמץ להיאחז בארץ שה' הבטיח לאברהם. הוא שב וחופר את בארות אביו, הוא שב וקורא בשם ה', הוא שב ובונה מזבחות. את הדרך הגדולה של אביו הוא ממשיך, גם אם לא באותה הצורה.

רעיונות גדולים דורשים הוגים גדולים, אנשים בעלי שאר רוח, שיודעים לתפוס את לב הציבור ולקרוא להם להצטרף למהלך הגדול. אולם, יישום מציאותי של רעיון צריך להתבסס על היכולת של אנשים שונים לממש אותו. אברהם הלך לו מארצו וממולדתו ומבית אביו, וקרא בקול גדול בשם ה'. הוא התניע את תהליך ההכרה בבורא העולם על פני הארץ. כדרכם של רעיונות גדולים כאלה, עם מותו עלה החשש שללא מנהיג ומוביל הרעיון ייגנז, וייעלם מהמפה. כאן בא יצחק אבינו, הבן הממשיך, ומראה שדרכו של אברהם סלולה היא לרבים, ואיננה מחייבת כישורים מיוחדים. גם יצחק, השונה כל כך, יכול לקדש את השם במעשיו. בעבודה קשה הוא זורע בשנת בצורת, וחופר בארות מסותמות, ומראה שדרך אביו ממשיכה לעמוד בזכות עצמה, ותמשיך להיות איתנו לנצח נצחים.